

SXEDIO.G9

4.10.1955: Ο ΝΕΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΣΕΡ ΤΖΩΝ ΧΑΡΤΙΓΚ ΑΡΧΙΖΕΙ ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΤΗΣ ΑΦΙΞΗΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΜΑΚΑΡΙΟ ΓΙΑ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΑΥΤΑ ΠΟΥ ΕΙΧΑΝ ΠΡΟΤΑΘΕΙ ΣΤΗΝ ΤΡΙΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ. Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΕΙ ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ ΓΙΑ ΑΜΕΣΗ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗ-ΕΝΩΣΗ.

Αυτά που πρότεινε ο υπουργός Εξωτερικών της Βρετανίας Χάρολντ Μακμίλλαν στις **6 Σεπτεμβρίου 1955** στους ομολόγους του της Ελλάδας και της Τουρκίας Στέφανο Στεφανόπουλο και Φατίν Ζορλού ανέλαβε να τα προωθήσει στην Κύπρο, ο νέος Κυβερνήτης της Κύπρου, Σερ Τζων Χάρτιγκ, ο σιδερένιος Κυβερνήτης, όπως χαρακτηρίστηκε από τα σκληρά μέτρα που πήρε.

Ο Σερ Τζων Χάρτιγκ, αρχηγός του Αυτοκρατορικού Γενικού Επιτελείου της Βρετανίας έφθασε στην Κύπρο στις **3 Οκτωβρίου 1955** και έδειξε την πυγμή του πιστεύοντας ότι θα συντρίψει την ΕΟΚΑ σε σύντομο χρονικό διάστημα και θα απαλλάξει τη χώρα του από τον πενοκέφαλο της εξέγερσης των Κυπρίων.

Πριν ακόμα έλθει στην Κύπρο ο Σερ Τζων Χάρτιγκ έσπευσε να διευθετήσει συνάντηση του με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο τον οποίο συνάντησε στις **4 Οκτωβρίου 1955**.

Ό,τι πρότεινε όμως ο βρετανός Στρατάρχης ήταν το σχέδιο της τριμερούς που είχε προταθεί στο Λονδίνο και απλώς ζητούσε νέο αγοραστή του.

Ο Μακάριος απάντησε ότι το σχέδιο αυτό είχε ήδη κριθεί απαράδεκτο και εκ μέρους του Κυπριακού λαού και της Ελλάδας και αντιπρότεινε αναγνώριση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης του κυπριακού λαού ως απαραίτητη βάση για λύση του Κυπριακού.

Με το σχέδιο- φόρμουλα του ο Μακάριος εγκατέλειπε για πρώτη φορά το αίτημα της άμεσης αυτοδιάθεσης- Ένωσης και καθόριζε το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του Κυπριακού λαού ως βάση για λύση

αφήνοντας το χρόνο της εφαρμογής σε κατοπινό στάδιο.

Με το σχέδιο του ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος έκαμνε ακόμα ένα βήμα για να τορπιλλήσει τις προσπάθειες της Αγγλίας να εμπλέξει την Τουρκία στο κυπριακό και προσπαθούσε να εγκαθιδρύσει διάλογο απ' ευθείας μεταξύ της Αγγλίας και του Κυπριακού λαού.

Το σχέδιο του Μακαρίου αποτελείτο από τα εξής τρία σημεία:

ΠΡΩΤΟ: Απαραίτητη βάση για την επίλυση του κυπριακού ζητήματος είναι η αναγνώριση από τη Βρετανική Κυβέρνηση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης του κυπριακού λαού.

ΔΕΥΤΕΡΟ: Μετά την επίσημη αυτή αναγνώριση ο Αρχιεπίσκοπος θα ήταν πρόθυμος να συνεργασθεί με τη Βρετανική Κυβέρνηση για την επεξεργασία του Συντάγματος αυτοκυβέρνησης και την άμεση λειτουργία του.

ΤΡΙΤΟ: Ο χρόνος εφαρμογής της αρχής της αυτοδιάθεσης θα πρέπει να αποτελέσει θέμα συζήτησης μεταξύ της Βρετανικής Κυβέρνησης και των εκπροσώπων του Κυπριακού λαού, που θα εκλεγούν βάσει του Συντάγματος.

Ο Χάρτιγκ απάντησε στο Μακάριο ότι δεν ήταν εξουσιοδοτημένος να συζητήσει οποιαδήποτε πρόταση εκτός του σχεδίου Μακμίλλαν, αλλά δεν έκλεισε εντελώς την πόρτα. Είπε ότι θα διεβίβαζε το σχέδιο Μακαρίου στην Κυβέρνηση του και θα του απαντούσε.

Η απάντηση ήλθε πολύ σύντομα και ο Χάρτιγκ συνασνιάτο και πάλι με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, στις 7 Οκτωβρίου, στο ξενοδοχείο Λήδρα Πάλλας, όπου είχε γίνει και η πρώτη συνάντηση. Η απάντηση ήταν λακωνική: Η Αγγλία απέρριπτε τις προτάσεις Μακαρίου και επέμενε στις δικές της.

Για τη συνάντηση αυτή ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος είπε:

"Απαντήσαμεν εκ δευτέρου ότι το σχέδιο εκείνον είχεν εκ δευτέρου απορριφθή υπό της ελληνικής Κυβερνήσεως και του Κυπριακού λαού ότι,

εν ουδεμιά περιπτώσει έπρεπε να αναζητηθή λύσις εις το πλαίσιον της τριμερούς ήτις είχε θλιβεράς συνεπειάς. Κατεστήσαμε σαφές ότι το Κυπριακόν είναι ζήτημα το οποίον αφορά τον Κυπριακόν λαόν και την Βρετανικήν Κυβέρνησιν, ότι ουδεμίαν αρμοδιότητα έχει η τουρκική Κυβέρνησις να αναμιγνύεται ως ισότιμος ρυθμιστής του μέλλοντος της νήσου. Παρατηρήσαμεν ότι δεν δυνάμεθα να διακρίνωμεν εις το μέλλον εις το σχέδιον Μακμίλλαν πιθανότητα εξελίξεως από το αποικιακόν σύνταγμα εις την αυτοκυβέρνησιν και από ταύτης εις την αυτοδιάθεσιν".

(Μεταγλώττιση)

"Απαντήσαμε για δεύτερη φορά ότι το σχέδιο εκείνο είχε απορριφθεί για δεύτερη φορά από την ελληνική Κυβέρνηση και τον Κυπριακό λαό ότι, σε καμιά περίπτωση έπρεπε να αναζητηθεί λύση στο πλαίσιο της τριμερούς η οποία είχε θλιβερές συνέπειες. Καταστήσαμε σαφές ότι το Κυπριακό είναι ζήτημα το οποίο αφορά τον Κυπριακό λαό και τη Βρετανική Κυβέρνηση ότι καμιά αρμοδιότητα δεν έχει η τουρκική Κυβέρνηση να αναμιγνύεται ως ισότιμος ρυθμιστής του μέλλοντος της νήσου. Παρατηρήσαμε ότι δεν μπορούμε να διακρίνουμε στο μέλλον στο σχέδιο Μακμίλλαν πιθανότητα εξέλιξης από το αποικιακό σύνταγμα στην αυτοκυβέρνηση και από αυτήν στην αυτοδιάθεση".

Ο Χάρτιγκ δεν μπορούσε να κάμει κανένα ελιγμό. Αυτές ήταν οι οδηγίες του. Εν τούτοις έκαμε ακόμα μια προσπάθεια για περαιτέρω διεκρινήσεις ύστερα από τέσσερις ημέρες (11.10.1955).

Και η νέα συνάντηση είχε όμως και την ίδια τύχη με τις άλλες δυο. Οι συνομιλίες κατέρρεαν στην ουσία πριν καλά καλά αρχίσουν, αλλά οι δυο άνδρες συμφώνησαν να κρατήσουν την πόρτα των συνομιλιών ανοικτή.

Ο Στρατάρχης Χάρτιγκ δήλωσε σε δημοσιογραφική διάσκεψη την ίδια μέρα για τη

συνάντηση αυτή:

"Μετά από κάποια περαιτέρω συζήτηση δεν μπορούμε να καταλήξουμε σε συμφωνία στη βάση στην οποία θα μπορούσαμε να συνεργασθούμε για τη μελλοντική ευημερία του λαού της Κύπρου. Η διακοπή των συζητήσεων αυτών αποτελεί πολύ σοβαρό ζήτημα εφόσον όπως πιστεύω, οι προτάσεις της Κυβέρνησης της Αυτής Μεγαλειότητας είναι τόσο λογικές όσο και εφαρμόσιμες".

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ανάγγειλε την κατάρρευση των συνομιλιών την επομένη, **12 Οκτωβρίου 1955:**

" Μετά την τρίτη συνάντησιν μας γενομένην χθες πληροφορήσαμε την Α. Ε. ότι δεν αποδεχόμεθα τας απορριφθείσας ήδη υπό του Κυπριακού λαού αδιαλλάκτους βρετανικάς προτάσεις και ότι μόνον επί της βάσεως της αρχής της αυτοδιαθέσεως θα ήτο δυνατόν να συζητήσωμεν. Εκείνο το οποίον ζητούμε πρωταρχικώς παρά της Μεγάλης Βρετανίας είναι σαφής εγγύησις την οποίαν δυστυχώς το σχέδιον Μακμίλλαν δεν παρέχει. Διότι ουδείς δύναται να μας πείσει ότι τα Κυπριακά δίκαια διερμηνευόμενα υπό ενός μελλοντικού Κοινοβουλίου να τύχουν καλύτερας υποδοχής εκείνης της οποίας έτυχον κατά το παρελθόν, εφ' όσον ουδεμία παρέχεται εγγύησις περί τούτου".

(Μεταγλώττιση)

" Μετά την τρίτη συνάντησή μας που έγινε χθες πληροφορήσαμε την Α. Ε. ότι δεν αποδεχόμεστε τις αδιάλλακτες βρετανικές προτάσεις που έχουν απορριφθεί ήδη από τον Κυπριακό λαό και ότι μόνον στη βάση της αρχής της αυτοδιάθεσης θα ήταν δυνατό να συζητήσουμε. Εκείνο το οποίο ζητούμε πρωταρχικά από τη Μεγάλη Βρετανία είναι σαφής εγγύηση την οποίαν δυστυχώς το σχέδιο Μακμίλλαν δεν παρέχει. Διότι κανένας δεν μπορεί να μας πείσει ότι τα Κυπριακά δίκαια διερμηνευόμενα από ένα μελλοντικό Κοινοβούλιο να τύχουν καλύτερης υποδοχής από

εκείνη την οποία έτυχαν κατά το παρελθόν, εφόσον καμιά εγγύηση δεν παρέχεται γι'αυτό".

Σε σχετική ερώτηση ο Μακάριος απάντησε:

" Προσωπικά βλέπομε ανοικτή την θύραν του συντάγματος αλλά κλειστήν την της αυτοδιαθέσεως. Εφ' όσον επί των περαιτέρω συζητήσεων δεν γίνεται αναγνώρισις του δικαιώματος της αυτοδιαθέσεως δεν δυνάμεθα να γνωρίζωμε αν τοιούτον τι θα συμβή εις το μέλλον".

(Μεταγλώττιση)

" Προσωπικά βλέπομε ανοικτή τη θύρα του συντάγματος αλλά κλειστήν τη θύρα της αυτοδιάθεσης. Εφόσον για τις περαιτέρω συζητήσεις δεν γίνεται αναγνώριση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης δεν μπορούμε να γνωρίζουμε αν κάτι τέτοιο θα συμβεί στο μέλλον".

Ο Μακάριος θεωρούσε όπως είπε το σχέδιο του, που υπέβαλε στο Χάρτιγκ ως το "έσχατον όριο υποχώρησης του Κυπριακού λαού" (τελευταίο όριο υποχώρησης του κυπριακού λαού).